

01 (25) | СІЧЕНЬ 2015

ВІСНИК

СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ
ОБ'ЄДНАНЬ

ВЖЕ 2 РОКИ РАЗОМ!

ЗМІСТ

Наші справи

МИТРОПОЛИТ І АРХІЄПИСКОП ІВАН МАРТИНЯК ВІДВІДАВ
ЛЕМКІВЩИНУ 4

Наші люди

Робоча зустріч голови СФУЛО з представниками
Об'єднання Лемків Канади 4

Лемки для лемків 5

Фотозвіт благодійної Маланки та Щедрого Вечора у
Торонто від Об'єднання Лемків Канади 6

Щедрий Вечір, організований Об'єднанням Лемків
Канади..... 8

Лемки заспівали бандерівських колядок для
переселенців з Луганщини 9

Лемки колядували в Польщі 9

Молодіжний вертеп у Львові 10

Культура

"Живе Різдво" 11

Андрій Сухорський: розширена експозиція творів 13

Постать. Історія. Життя.

До 5-тої річниці смерті надрайонної УПА Ірини Тимочко-
Камінської 16

Оголошення та анонси..... 20

Головний редактор: Софія Федина

Редакційний Назар Радь

колектив: Тарас Радь

Олесь Куйбіда

Богдан Сиванич

Дизайн: Віктор Дудяк

**Вісник СФУЛО. ©. Офіційне видання
Світової Федерації Українських**

Лемківських Об'єднань.

Виходить раз на місяць.

Основна мета часопису – динамічно
висвітлювати діяльність усіх суб'єктів
СФУЛО.

Номери вісника можна буде скачати зі
сайту СФУЛО: www.sfulo.com/biblioteka

Адреса редакції: visnyk.sfulo@gmail.com.
Можна надсилати свої матеріали.
Рішення про публікацію прийматиме
редакційна рада.

Світова Федерація Українських
Лемківських Об'єднань (СФУЛО) -
неурядова міжнародна громадська
організація, яка об'єднує українські
лемківські спільноти України, Польщі,
Словаччини, Сербії, Хорватії, Канади та
США. Основна мета діяльності -
забезпечення та захист законних
соціальних, економічних, творчих,
етнічних, національно-культурних та
інших інтересів лемків; розвиток та
популяризація лемківської культурної
спадщини і духовності на засадах
законності, демократії, добровільності та
самоврядування.

Офіційна сторінка в інтернеті

www.sfulo.com.

Вступне слово...

Дорогі наші читачі! Ось так несподівано швидко минув час від нашої першої зустрічі на сторінках Вісника, і виявилось, що ми вже два роки разом☺ Два роки радісних і сумних звісток, єдності у нашому спільному переживанні за долю лемків по всьому світу.

Коли ми починали цей Вісник, то нашим основним завданням було просто зібрати воедино всю інформацію про події, що прямо чи опосередковано стосуються нашої лемківської спільноти. Але в тракті роботи нам вдалося досягти набагато більше - ми зібрали велике коло однодумців і друзів, нам далось залучити до діалогу багатьох наших читачів...

Нам приємно отримувати від вас матеріали, фотографії, ми з задоволенням читаємо Ваші відгуки, навіть критичні☺, оскільки вони допомагають нам вдосконалюватися.

Новий сезон розпочинаємо із поновленого запрошення до співпраці – кістяком нашого вісника є команда ЛОМГО «Молода Лемківщина», але оскільки запит на наш Вісник підвищується, а його географія активно розширюється, то потребуємо нових активних людей до роботи, зокрема перекладачів на англійську, щоб ми могли доносити наше слово до тих лемків і друзів Лемківщини, які ще не говорять по-нашому.

Також, розпочинаючи новий цикл вісників, я хочу подякувати учасникам нашої команди. Наголошу – наш Вісник – це є суто громадська ініціатива, яка діє за підтримки Львівського обласного товариства «Лемківщина», і все, що ми робимо – це на громадських засадах. Тому величезна подяка Назару та Тарасу Радям, за статті, за підготовку і збір матеріалів, дякую Віктору Дудяку за чудові дизайни, дякую усім добрим людям, які долучаються до редагування. Без вас ми б не могли робити цю нашу справу. Дякую Степан Майковичу за підтримку виходу Вісника у світ.

Тому працюємо, вдосконалюємося, пишемо і творимо, чекаємо на вашу підтримку і участь процесі його створення.

**З повагою,
Головний редактор, голова СФУЛО
Софія Федина**

НАШІ СПРАВИ**МИТРОПОЛИТ І АРХІЄПИСКОП ІВАН МАРТИНЯК
ВІДВІДАВ ЛЕМКІВЩИНУ**

Митрополит Перемисько-Варшавський Архієпископ Іван Мартиняк 11 січня 2015 року в неділю відвідав Лемківщину. В церкві в Гладишові відправив Молебень до Пресвятої Богородиці а опісля зустрівся з священниками та церковними радами Краківсько-Криницького деканату.

Джерело: cerkiew.nazwa.pl

НАШІ ЛЮДИ**РОБОЧА ЗУСТРІЧ ГОЛОВИ СФУЛО З ПРЕДСТАВНИКАМИ
ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ**

20 січня 2015 року під час неофіційного візиту Голови СФУЛО до Канади відбулася робоча зустріч з представниками Об'єднання Лемків Канади, щодо поточних питань діяльності та подальшої співпраці в рамках СФУЛО, зокрема:

- Питання співпраці з іншими лемківськими об'єднаннями на території Канади;

- Підсумки благодійної Маланки;
- Планування 30-ї ювілейної Лемківської Ватри в Канаді;
- Формування архіву діяльності організації та уможливлення доступу до нього через мережу інтернет;
- Координація діяльності та активізація обміну інформацією поміж суб'єктами СФУЛО;
- Координація співпраці поміж лемківськими організаціями Американського континенту.

ЛЕМКИ ДЛЯ ЛЕМКІВ

Збірки грошей, одєжі, харчових продуктів, добродійні акції, писання листів та святкових побажань – так лемки з Польщі допомагають жителям України, у тому й лемкам з Донбасу.

Різдвяні посилки для родин лемківських біженців з Луганщини, зібрані Об'єднанням лемків. Фото з архіву Вікторії Гойсак

Перед нашим Різдвом ми оголосили збірку грошей та речей для потерпілих в Україні. Так ми хотіли підтримати лемків, які влітку мусили тікати з Луганщини. Вони тепер живуть у різних регіонах України. Ми мали адреси конкретних родин, знали про кількість осіб у сім'ї, для них підготували святкові подарунки, – говорить Вікторія Гойсак, головний редактор лемківського кварталника «Ватра».

Лемки в Польщі у великій мірі

допомогли лемківським сім'ям села Переможного на Луганщині. Пригадаймо, що саме по цьому населеному пункті 13 серпня 2014 р. проросійські сепаратисти нанесли масовий вогневий удар із застосуванням БМ 21 «Град». Велика кількість мешканців Переможного – це лемки, батьків та дідів котрих 1945 р. переселено туди з території Польщі. Там же 2005 р. в 60-ту річницю виселення встановлено пам'ятник депортованим лемкам. Теж з цього самого року (з перервами) в місцевості проводили фестиваль «Стежками Лемківщини». Цей захід зародився з ідеєю гуртувати лемків, які проживають не лише в Лутугинському районі, в якому лежить Переможне, але й лемківських жителів Новоайдарського і Міловського районів Луганської області. Багато жителів Переможного, котрі від початку конфлікту на Донбасі допомагали українській армії, сепаратисти занесли до розстрільного списку. Коли одну родину, яка була в списку, розстріляли, частина

людей вирішила тікати з Переможного, щоб не повторити долі страчених. Багато з них відразу виїхала на запрошення родичів та знайомих за межі Донбасу. Частина лемків з Переможного зважилася на переїзд на Тернопільщину, де зараз компактно проживають.

Щоб зібрати якомога більше речей, Об'єднання Лемків за посередництва своїх членів розповсюдило по селах Лемківщини летючки з інформацією про збірку.

– В листівках ми перерахували речі, які можна нам привозити, а також точну інформацію, до якої родини має потрапити конкретна пачка. Збірка тривала приблизно два тижні. Мушу сказати, що вона дійсно вдалася, бо завдяки тому ми допомогли не тільки лемківським біженцям, але й іншим родинам, які були примушені покинути свій дім, – розповідає головний редактор «Ватри».

Лемки у Польщі збирали одяг, взуття, побутову хімію, іграшки, шкільні речі для дітей, солодощі для наймолодших. Частину речей передали через волонтерів з Польщі. Допомога від лемківської громади потрапила й безпосередньо на Луганщину, у тому до дитячих домів.

Повний зміст статті у «Нашому Слові» 2 березня 2015

Джерело: nasze-slowo.pl

ФОТОЗВІТ БЛАГОДІЙНОЇ МАЛАНКИ ТА ЩЕДРОГО ВЕЧОРА У ТОРОНТО ВІД ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ

“Лемко Маланка 2015”, організована Об'єднанням Лемків Канади, яка відбулася 17-го січня 2015 р. Дохід від Маланки призначений на допомогу сім'ям Героїв АТО.

1. Роман Колос, голова Крайової Управи

Об'єднання Лемків Канади і ведуча вечора Лариса Баюс

2. Благословення вечері о. Іваном
Палісою з церкви Св. Димитрія Великого
Мученика в Торонто

3. Гурт “Заповідь”

4. Танцювальний ансамбль “Калина” з
Гамільтону

5. Виступає Марта Шпак –

заслужена артистка України

6. Присутні танцюють без перестанку

7. Присутні зустрічають Новий рік шампанським

Щедрий Вечір, організований Об'єднанням Лемків Канади, який відсвятковано в неділю, 18-го січня 2015 р.

Фотографії Андрія Ротка.

1.о. Митрофорний Протоієрей Роман Ґаладза
парох церкви св. Пророка Елії відправляє Водосвяття

2. Алекса Ґобош співає колядку

3. Оленка Гутор завіншувала гостям

4. Яна Білик співає колядки з її нововипущеного СД "Christmas is Rizdvo"

ЛЕМКИ ЗАСПІВАЛИ БАНДЕРІВСЬКИХ КОЛЯДОК ДЛЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З ЛУГАНЩИНИ

У місті Копичинці на Тернопільщині лемківська громада влаштувала справжнє свято вимушеним переселенцям. Близько 20 мешканців села Переможне з-під Луганська тепер живуть у великому будинку в Копичинцях. Влітку вони були вимушені залишити свої домівки, коли село обстрілювали «Градами», а згодом туди зайшли й чеченські найманці...

Настоятель храму Св. Володимира (УПЦ КП) отець Любомир розповідає, чому православні та греко-католики з ініціативи лемків об'єдналися, щоб підтримати вимушених переселенців.

Автор: Богдан Кутєпов

Джерело: hromadske.tv

ЛЕМКИ КОЛЯДУВАЛИ В ПОЛЬЩІ

З вертепом і Різдвяною колядою в Республіці Польщі побували калуські гурти «Молода Лемківщина» та «Лемчатко». На запрошення Ольштинського деканату Української Греко-Католицької Церкви, діти колядували для громад українських переселенців у Вармійсько-Мазурському воєводстві.

На північні землі Польщі в 1947 році під час сумнозвісної операції «Вісла» були переселені тисячі українських родин.

В цих суворих краях українці свято бережуть свою національну культуру, традиції і релігію. В містечку Гурово-Ілавецьке живуть і навчаються 160 дітей з українських родин Польщі, а також з Києва, Львова, Донецька. В цьому містечку є особливий будинок, в якому зупинявся Наполеон Бонапарт перед походом на Росію в 1812 році. Тепер тут консисторія храму Воздвиження Чесного Хреста української греко-католицької церкви.

Декан Ольштинського деканату Перемешльсько-Варшавської єпархії отець Іван Лайкош радо зустрів Калуських колядників, на чолі з організатором-опікуном Оленою Ліщинською. Діти співали різдвяні колядки українською і польською мовами, а потім показали лемківський вертеп. Керівник гурту, учениця Калуської гімназії Аня Фединич.

Далі колядники помандрували до церкви святого Юрія в містечку Лялькове, де теж заколядували перед громадою. Щиро і тепло зустріла калушан громада міста Бартошинці та настоятель церкви Андрія Первозванного отець Юліан

Кравецький. В Бартошинцях мешкає майже тисячу українців. Виступ дітей з України, колядки і вертеп стали великою подією для прихожан.

В Ольштинському деканаті близько п'яти тисяч українців греко-католицької віри. Отець Іван Лайкош zorganizував зустрічі з дітьми України, які зіграли своїми виступами серця своїх земляків у Польщі.

Джерело: galtv.if.ua

МОЛОДІЖНИЙ ВЕРТЕП У ЛЬВОВІ

ЛОМГО «Молода Лемківщина» традиційно у різдвяний час підготувала вертеп. Цього року молоді лемки відтворили сценарій, написаний Василем Хомиком, який вже ставився на сцені ще у 1991 році молодіжною секцією ЛОО «Лемківщина».

Герої вертепу, а це традиційно пастухи, ангели, царі, користолюбні жид та жидівка, злий Ірод, нещадна смерть, зловтішні чортиська, а також обнадієні кращим майбутнім лемкиня та галичанка, промовляли до людей лемківським говором, передаючи архаїчний дух свята Божого Народження. У вертепі прозвучали лемківські колядки «З новим щастям ідем», «Ой над Лемківщинов», «Уступай ноче» та сумна «Чи ви чуле, люде, сумную новину». Сценарій насичений українським національним духом і вірою,

що проблеми лемківського краю згинуть з приходом Месії.

Лемківський вертеп ділився радістю з львів'янами у центрі міста на «Святі пампуха», на невеликій сцені на вул. Симоненка, вітав зі святом парафіяльну лемківську родину церкви Володомира і Ольги, що в Шевченківському Гаї, а також завітав у хатину кожного бажаючого.

Автор: Радь Назар

Джерело: molodlem.org.ua

КУЛЬТУРА

"ЖИВЕ РІЗДВО"

МАРІЯ ЯНКО. ІЗ СЕРІЇ "РІЗДВО НА ЛЕМКІВЩИНІ"

Святкування Різдва у лемків загалом відбувається за схожою схемою, що й на Галичині. Значно відрізняється лише різдвяне, а особливо святвечірнє меню та ще деякі обряди. Якщо для гуцулів найголовнішою була худоба, без якої важко було уявити життя, то лемки на гірських схилах займалися передусім рільництвом. І вся святвечірня символіка, вся обрядовість - це прадавня обрядовість землероба. Бо надзвичайно важливою була земля й плоди, які давала саме вона. Святвечір - це був наче початок нового господарського року. Тому тоді також відбувалося ворожіння на майбутній рік про землю, худобу, здоров'я, про дівочу долю тощо.

До Різдва готувалися дуже ретельно, прибирали і навіть прикрашали хату, наприклад, стрічковими витинанками із паперу. Традиційною була ажурна солом'яна прикраса «павук», що кріпилась на сволоку. До речі, павука вважали оберегом від злого також індіанці в Америці.

До Святої вечері треба було приступати в чистоті. Тому з найдавніших часів побутовув обряд ритуального очищення. Коли зійшла перша зірка, лемки вмивалися свіжою крижаною водою – отож для цього урочисто, родинно, з молитвою, а ще з хлібом, зі свічкою йшли до ріки або потічка.

Наступним урочистим обрядом було особливе «святкове», і навіть «магічне» годування худоби, і всієї живності, що була на господарстві та своєрідне закликання-заклинання, щоб худоба добре велася в новім році. Заходили зі свічкою чи лампадкою. Часто світло несла дитина – це було урочисто та почесно. Крім того, люди вірили, що на наступний рік дитина матиме щастя у пошуку грибів. Також худобі несли хліб і часник. Вірили, що часник не лише лікувальний, але оберігає від лихого. Щойно після вшанування худоби родина могла сідати до Вечері. Під час якої, до речі, для худоби окремо відкладали по три ложки кожної страви.

Найстарший чоловік у родині урочисто вносив різдвяний сніп і встановлював його в куті. (Переважно це був необмолочений снопик вівса чи жита, перев'язаний перевеслом, без прикрас. На півночі Лемківщини до злаків додавали і квіти, свячені лікувальні трави). Вносячи сніп, господар промовляв: «Христос ся раждає!» і вітав усіх віншуванням. За ним сини чи внуки несли солому та сіно. Висипали на підлогу грубу верству соломи, а на стіл – а іноді й на лавки – накладали сіно. Поверх сіна застеляли скатертину. Засвічували свічку, родинно клякали до молитви. Тоді закликали прийти на вечерю померлих з родини. А мишей, щурів і всяку нечисть просили не приходити ані в той день, ані цілий рік. Найстарший в родині складав побажання кожному, і тоді починали вечерю, причому кожен мав бодай спробувати всі страви. Святу вечерю починали із зубця часнику. А перед тим, як з'їсти, було навіть прийнято перехреститися тим зубком.

Лемки загалом були дуже близькі до природи. Крім ріллі багато господарів мали ще ділянку лісу. Лемки дуже дбайливо до нього ставилися, не спішили підтримувати «новомодну» традицію і рубати на Різдво ялинку, бо шкода. Правда, в деяких селах невелику ялинку здавна підвішували до сволока. Інколи, як-от в Брунарах, вершечком донизу. А більш традиційно, але по-новому для Лемківщини, її почали встановлювати у селянських хатах у 20-30-ті роки ХХ століття.

Дуже архаїчним у лемків, як і у бойків, був ритуал використання на Святвечір залізних предметів, плуга. Ймовірно, ця традиція тяглася ще з доби, коли метал та реманент із металу був дуже цінним, й від нього залежало життя та прогодування сім'ї. Крім того, ці предмети мали свою символіку. Наприклад, ланцюгом зв'язували ніжки стола, щоб уся сім'я трималася разом і була в безпеці від всякого лиха.

За столом всі ділилися просфорою з медом і урочисто споживали традиційні страви. Традицію готувати кутю привезли на Лемківщину у 20-их роках священики та вчителі із Східної Галичини. Натомість найважливішою обрядовою стравою був різдвяний хліб (або три хліби). Страв могло бути і 12, і 7 чи менше. Передусім це: киселиця (вівсяний кисіль), своєрідний борщ, пироги з капустою й картоплею та з грибною підливою, солодкі пироги із сушеними сливами, ягодами, горох із капустою, квасоля з капустою, бобальки, узвар («юха»), гриби, оселедець. Лемківщина велика, отож і меню відрізнялося: десь були пісні голубці та пісні пампушки, десь – підбивані сливки...

Упродовж всієї вечері з-за столу ніхто не вставав. Лише господиня могла встати, якщо потрібно було подавати страви, які, однак, намагалися попередньо поставити у полі досяжності рук. Закінчивши трапезу, дружно колядували, а також і самі ходили колядувати. Ложки після вечері запихали до снопа за перевесло – щоб сім'я трималася купи. Діти тоді стрибали у соломі і голосно квокали – щоб кури велися. Дорослі кидали у соломі горіхи, цукерки, а діти радо їх шукали. Наприклад, у селі Бонарівка на Святвечір лягали спати усі на підлозі на соломі – бо Ісус Христос народився на соломі.

На Різдво вранці лемки вмивались водою, в яку кидали монети – щоб бути в новому році щасливими, багатими, а головне – здоровими, «як пінязь». Перший день Свят минав у колі сім'ї, а вже на другий і третій радо ходили в гості. Починались колядки і вертепи. 8 січня був «вимітаний день». Це був час молодіжної забави. Хлопці приходили до дівчат на виданні допомагати їм вимітати соломі в хаті. При цьому колядували, жартували, частувалися, робили довжелезні, багатометрові повересла з соломі. Ними довкола обмотували ворота, димар, дерева у садку.

Підготував: Маркіян Прохасько за розповіддю Анни Курпан.

Джерело: tvoemisto.tv

АНДРІЙ СУХОРСЬКИЙ: РОЗШИРЕНА ЕКСПОЗИЦІЯ ТВОРІВ

У Національному музеї українського народного декоративного мистецтва представлено розширену експозицію творів заслуженого майстра народної творчості України, члена Національної спілки художників України Андрія Петровича Сухорського, якому в цьому році виповнюється 85 років. Він народився 21 серпня 1929 р. на Лемківщині у селі Вілька колишнього Сяноцького повіту Львівського воєводства (нині територія Підкарпатського воєводства у Польщі).

Лемки – етнічна група українців, які проживали на схилах західних Карпат, де гірські хребти, що вкриті густими лісами, переходять у долини, в яких протікають ріки та їх численні притоки. Невипадково більшість чоловіків цього регіону займалися художнім різьбленням по дереву..

Багато віків лемки перебували серед поляків, словаків, угорців, але зберегли свою самобутню культуру та мову

У 1945 р. мешканці північної частини Лемківщини були депортовані на терени України. Виселення торкнулося й родини Сухорських, яка спочатку оселилася на Тернопільщині, а пізніше Андрій Сухорський переїхав до м. Львова.

З цим містом пов'язане все його творче життя. З 1948 р. він працював в артілі ім. Лесі Українки, а з 1952 р. – у різьбярському цеху при Львівському обласному товаристві “Художник”, що приєднане у 1964 р. до Художнього фонду УРСР. Техніку різьблення по дереву Андрій опанував ще в дитинстві, коли навчався у свого батька – Петра Івановича Сухорського, який володів цією майстерністю. Таким чином мистецтво різьби по дереву передавалося від покоління до покоління та ставало родинною справою.

Основним напрямком творчої діяльності Андрія Сухорського була кругла різьба, зокрема скульптура малих форм. До ранніх його творів належать зображення птахів і тварин – орлів, лелек, оленів, кабанів, кіз, серн, лисиць. Анімалістична скульптура взагалі була поширена серед лемківських майстрів.

**Лісова пісня. 1971 р.
Дерево, різьблення**

Національний музей українського народного декоративного мистецтва володіє досить багатою колекцією творів художника, що датуються 1950-ми – 1980-ми рр. Частину з них нині представлено в експозиції.

Домінантою його творчості є тематична скульптура. Ним створені розмаїті сюжетні композиції на етнографічні та історичні теми, зокрема козацької доби. Часто він звертається до ілюстрування літературних творів, зокрема Тараса Шевченка, Лесі Українки та Івана Франка. Для робіт художника характерні детальна проробка обличчя та більш узагальнене трактування фігури. У нього своєрідна манера обробки деревини: поверхню скульптур він обробляє “сміливими ударами різця, які нагадують широкі живописні мазки”. Постаті його персонажів пропорційні, мають реалістичне трактування, що наближує автора до професійного станкового мистецтва.

Небайдуже ставлення А. П. Сухорського до життя лемків спостерігається у багатьох його творах. Так, у скульптурі “Лемківський різьбяр...” (1972 р.) він створив образ майстра в національному строї зі скульптуркою у руці, а у творі “Лемко” (1982 р.) – чоловіка з в'язанкою дров, який показаний у процесі буденної важкої праці. До кращих творів другої половини 1980-х рр. належить багатофігурна композиція “Переселення лемків ...” (1985 р.), що викликає особливий інтерес у глядачів.

Велика кількість художніх образів Андрія Сухорського присвячена шевченківській тематиці: “Мені тринадцятий минало...” (1950-і рр.), “Наймичка” (1960 р.), “Тарасик”, “Кобзар”, “Перебендя з поводитирем”,

“Гайдамаки” (1964 р.), “Думка” (1972 р.) та інші. Кожному образу художника властиві ліризм, поетичність.

Саме скульптура “Перебендя з поводитирем” визначена експонатом серпня 2014 року в рамках проекту «Музейний експонат місяця», що цього року присвячений 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка.

У композиції зображені на повний зріст сліпий музикант з кобзою і маленький хлопчик-поводир поруч з ним. Невеликі статичні фігури виконані впевненою рукою майстра лаконічними засобами й набувають монументальності та значущості. Глибину характерів розкривають окремі акценти, що виражені скульптором у деталях. Так, Перебендя має випрямлену спину. Його голова трохи піднята, а “сивий ус, стару чуприну вітер розвиває”. У постаті відчутні твердість й сила, а через образ передано внутрішню міць народного поета-співця, який “грає”, а його “серце по волі з Богом розмовля”

Зажурена дитина з усією довірою пригорнулася до нього й ніби слухає гру та спів. Зображення поводири – “міхоноші” – це спогад про минуле кобзаря, бо й він був сиротою за змістом вірша Тараса Шевченка. А Перебендя – поет, його “серце щебече Господню славу, а думка край світа на хмарі гуля”. Він пам’ятає про колишнє й застерігає про майбутнє... Такими були загалом кобзарі, які зберігали серед свого братства традиції давнього духовного та світського співу й нерідко складали власні тексти дум та пісень. На прикладі творів А. П. Сухорського бачимо, що народна скульптура може створювати особливий спектр емоційних вражень.

Андрій Сухорський належить до плеяди знаних майстрів лемківського різьблення, які творчо працювали у другій половині ХХ ст. в Україні та внесли значний вклад у розвиток національного мистецтва. Він є представником великої родини, в якій продовжує викристалізовуватися художня обдарованість вже не в одному поколінні

**Автори: Тамара Романова,
Наталія Денисенко
Джерело: mundm.kiev.ua**

ПОСТАТЬ. ІСТОРІЯ. ЖИТТЯ.

До 5-тої річниці СМЕРТІ НАДРАЙОННОЇ УПА Ірини Тимочко-Камінської

*Зродились ми великої години,
з пожеж війни і з полум'я вогнів -
плекав нас біль по втраті України,
кормив нас гніт і гнів на ворогів.*

(Гімн ОУН)

В пантеоні героїв національно-визвольної боротьби українського народу 1940-1960 років одне з почесніших місць займає надрайонна провідниця УПА Ірина Тимочко. Ця вродлива молода тоді енергійна дівчина виконувала надзвичайно важливі і відповідальні завдання в українському підпіллі. Про неї ще за її життя та до наших днів кружляє чимало легендарних оповідань про її героїчну боротьбу, мужність, яку вона проявляла на терені: Перемищини, Лемківщини та цілого Надсяння. Переглядаючи літературу та говорячи з тими, які особисто знали Ірину, все зводиться до того, що в неї був природний талант і особливі організаторські якості, які запевняли їй успіх навіть вкрай складних умовах. Перш за все Ірина була наділена сильною волею, відвагою, блискотливим і трафним рішенням у кожній ситуації. Понадто вона вміла своєчасно і правильно оцінювати обстановку і приймати найбільш доцільні в даному моменті рішення і це запевняло їй високий авторитет так, серед друзів з підпілля, як і серед цивільного населення. Мені пощастило пізнати паню Ірину у 1982 р. в Торонто, де Братство колишніх вояків УПА попросило мене дати доповідь на тему депортації українців Закерзоння акцією „Вісла” в 1947 році. З черги пані Ірина в другій частині цього своєрідного панелью дала доповідь на тему ситуація українського підпілля УПА під час депортації та після її завершення.

Я не буду обговорювати наших Торонтонських доповідей, але зарівно присутні, як і преса позитивно їх оцінили. Від того часу, хотай п. Ірина виїхала до США м. Чикаго, то ми листовно постійно пітримували зв'язки. Головно обмінювалися книжками і пані Ірина подала мені бібліографічні дані так про себе, як і про свого мужа Камінського Мирона „Дона”, які я опрацював і замістив у „Пропам'ятній книзі українських діячів Перемищини” (2006).

Мирон Камінський це унікальна і надзвичайно цікава постать, про яку годиться коротко згадати. В молодих роках йому доводилося жити у Франції і під час воєнної заверухи він з родиною повернувся в рідні сторони і в коротці прийняв псевдо „Дон” і вступив в лави УПА, де виконував відповідальні завдання. Під кінець 1947 р. рейдом УПА перейшов „Дон” до Німеччини в Американську зону. Там він перейшов відповідний вишкіл і погодився в липні 1951 р. повернутись на терен Польщі для продовження підпільної праці. На жаль командир „Дон” з своєю кур'єрською бойовою групою був зраджений сексотом

агентом Леоном Лапідським „Зеноном” і в результаті підступно був арештований у квітні 1954 р. перейшов неімовірні тортури під час т. зв. слідства, а фактично катування. Змальтритованого Мирона Варшавський суд в липні 1955 р. засудив разом з двома його побратимами на кару смерти. Завдяки тодішній політичній відлизі, цей присуд був замінений на довічне ув'язнення. Треба додати, що після 13-річного ув'язнення пан Мирон вийшов на волю. Але навіть перебуваючи у тюрмі цей мужній національний Лицар змобілізував усі свої сили і протягом тюремного ув'язнення зумів у в'язничній камері вивчити досконало цілу програму економічних студій і вийшовши на волю екстерном склав іспит з економіки перед Комісією Вроцлавського університету і отримав диплом магістра і заслужене признание вченої ради.

Здобувши вищу освіту Мирон став працювати у Вроцлаві, але весь час перебував під постійним наглядом спец-органів. В коротці Мирон пізнав Ірину Тимочко, яка так як і він перейшла з великою гідністю тяжкими дорогами партизанського життя, через неімовірні випробування, через втрати друзів і врешті через ворожу тюрму і ця жінка не втратила жіночого серця, вроди, ніжності і вони обоє створили сім'ю. Більшість заміщених даних в статті так про Мирона, як і про інші цікаві епізоди з життя пані Ірени, я дізнався від неї особисто і рішив їх оприлюднити з нагоди річниці її смерті. Пані Ірина вміла феноменально розказувати пережите, це була жінка високої культури, інтелегентна, а передовсім дихала українською патріотичною душею. Вона не лише вміла барвисто розказувати, але також неменш талановито описувати так свою долю, як і долю свого героїчного покоління. Про що свідчить її знаменита книга „Моя Одисея” в якій в згущеній формі немов за гомерівським стилем вона відзеркалела з почуттям пережите. Однак повернімо нашу увагу, ще на момент до Мирослава Камінського „Дона” із глибокою скорботою схилимо наші голови над його мученицькими пережиттями. Адже він під час ув'язнення перебував у найтяжчих польських тюрмах. Найдовше Мирон карався у тюрмі в Стшельцах Ополських, де згодом в цій карнозвісній тюрмі перебував корінний УПА Іван Шпондак „Залізник”. Пригадую читачам, ці епізоди, щоб узмисловити собі душевні муки і страждання Мирона з одної сторони, з другої показати його силу, мужність і герічне завзяття, яке сплелося з його зразковим таламтом і запевнило йому в кінці успіх. Автор статті мав змогу принагідно в м. Перемушлі у 1979 р. особисто пізнати Мирона Камінського, який збирав тут матеріали до своєї творчої праці. Ця людина відзначалася незвичайним талантом, великою достойністю і глибокою вірою у свою патріотичну правоту і вірив Мирон у воскресіння незалежної України. На жаль лиха смерть обірвала його жуття 8 серпня 1983 року, тіло покійного було поховане у Вроцлаві.

Після смерті мужа пані Ірина емігрувала до США і прибула на короткий час до Торонта, де автор як вище згадав, мав змогу тим разом і з нею познайомитися. В короткій розмові з п. Іриною можна було відчувати її не меншу духовну міцність та її силу волі від її мужа. В розмові з нею відчувалося, що ця жінка здатна вистояти, не схибити, залишитися самим собою будь в яких загрозах на своєму життєвому шляху. Та смерті тим разом Ірина не здолала поконати. Такий закон

життя, що сонце сходить і заходить, денне світло ранком воскресає і прочищує темряву і ця темрява повертає в ночі. У кожної людини своя доля і в сузір'ю своя зор'я народження.

Зоря Ірини засіяла 8 липня 1923 р. в родині батьків Ксені і Степана в мальовничому селі Аксманицях, що біля Перемишля. У цьому селі проминули дитячі роки Ірини. З малку вона любила працювати в городі при квітах, а понад усе з дитячих років залюбки насолоджувалася співом. Батько Ірини дякував, читав апостола в місцевій церкві. З 1930 р. Ірина вступила до початкової школи в рідноу селі. Але після двох класів продовжувала навчання в українській початковій школі ім. М. Шашкевича в Перемишлі. Після її закінчення вчилася в славному на цілу Галичину Українському Інституті для дівчат в Перемишлі, який успішно закінчила в 1943 р. матурою. Належала вона до талановитих учениць, при тому займалася спортом і брала активну участь в культурно-освітньому житті. Тут вона стала членом пласти і Юнацтва ОУН. В першу неділю після Зелених свят, вона кожного року організувала молодь в маніфестаційний похід до Пикилич, на могили героїв. У січні 1944 р. для Ірина стала тривожна година, вона розпрощалася з батьками, прийняла псевдонім „Христя” і пішла у підпілля. В українському підпіллі УПА, вона працювала у жіночій мережі Українського Червоного Хреста на Перемищині, потім – надрайонній «Бескид» на Сянощині, Бойківщині, а згодом на Лемківщині. Від вересня 1945 р. виконувала обов'язки господарчого референта надрайону „Бескид”, пізніше працювала в надрайоні „Верховина”. Вже від осені 1946 року вона була відряджена на Лемківщину, де виконувала відповідальні обов'язки провідника надрейону. Подруга “Христя”, як жінка була призначена, мабуть, першим і єдиним в історії українського підпілля надрайонним провідником. Про неї так написав в одному зі звітів Василь Галаза “Орлан”, заступник провідника “Закерзонського краю”, – „енергія і відвага “Христі” рівнялися силі цілої сотні “Бурлаки”.

Цю думку він підтвердив в розмові з автором статті. Визначний діяч Лемківщини Василь Шост, обвизив мене по тих місцевостях де перебувала і діяла „Христя” на Лемківщині. Між іншим він сказав, запам'ятай, що Христя в серцях наших лемків залишилася на завжди, як надзвичайно сильна індивідуальність, прямо титан-жінка в історії визвольних змагань. Він і його друзі при нашій зустрічі обожнювали її вклад у визвольні змагання. Після акції «Вісла» і депортації лемків Христя повернулася на Перемишльщину, де виконувала обов'язки зв'язкової проводу для спеціальних доручень. Вона інколи їздила поїздами, відвідувама міста Надсяння при виконванні своїх завдань. Підступно була заарештована у Перемишлі внаслідок зради, рік перебувала під слідством в Ряшові. Під час допитів польський кат Міхал Байовський, скалічив її фізично на все життя, вона не зламалася, а гордо відстоювала національну гідність і не пішла на пропонувану співпрацю з ворогом навіть тоді, коли прокурор в Ряшівському суді зажадав для неї кару смерті.

Після т.зв. присуду Ірина каралася в найтяжчих тюрмах Польщі в Тарнові, Фордоні та Іновроцлаві, де каралася її добра подруга з Перемишля Людмила Кот „Бурлачка” та десятки героїчних українок. Це були жіночі в'язниці для найбільш

небезпечних ворогів комуністичної системи. Яких найчастіше за малі провини кидали до камер-ізоляторів, в яких можна було тільки стояти в холодній воді. На підставі амністії Ірина вийшла на волю в жовтні 1955 р., після 8 років ув'язнення. Вийшла за тюремну браму і сама не знала куди їхати, про долю сім'ї точно не знала. Знайомі до неї писали, що батьків запроторили большевики на Сибір. Після тюрми Ірина поселилася у Вроцлаві, де працюючи вступила в університет і заочно здобула диплом магістра філософії. Тут вона пізнала свого мужа Мурона Камінського, з яким разом в нелегких умовах стали творити спільне життя. Мирон часто хворів і на 60-му році помер. Тоді Ірина рішилась переїхати до США. Тут вона включилася в громадське і політичне життя діаспори. В перш за все вірні храму св.св.Володимира й Ольги в Чикаго стали її родиною. Понадто брала вона активну участь в роботі Брацтва вояків УПА і у видавництві «Літопису УПА». Досить згадати „Літопис УПА”, т. 29, автором якого є Іван Гарасимів „Палій”, упорядниками цього видання була І. Тимочко та Стуефан Голяш „Мар”, де на дев'ятох сторінках розкажується про боротьбу „Христі”.

Ірина Тимочко виконуючи високу позицію в лавах УПА, часто мала зустрічі окремими провідниками: „Григором”, „Орланом”, „Орестом” та „Стягом”. Словом, вона була часткою цього Проводу, який творив історію вузвольних змагань на Закерзонню. З високою гідністю і неперевершеною мужністю вона виконувала свої завдання. Доля і недоля Ірини стелилася так через героїчну боротьбу, як і через страждання і життя на волі прозаїчно. Писати про неї, це те саме, що писати про епоху визвольних змагань. Від неї тягнуться усі нитки нашого Закерзонського буття. Можна сказати, що серед численого патріотичного українського жіноцтва Ірина була одною з ікон, символізуючи дух нашої нації. Саме і тому зродився мій скромний задум, щоб представити і належно вшанувати її подвиги. Щоб на її прикладі можна було б застановитися, що я зробив, чи зробила для справжнього добра нації. Пізнаючи історія цієї незвичайної жінки, ми повинні її долю передавати новим поколінням і гартувати їх до жервенного патріотизму на ділі.

У схилку свого життя Ірина в січні 2009 р. переїхала з Чикаго до Ходорова в Україну, де провела своє перше Різдво у колі родини. На жаль 21 травня 2010 року її серце перестало битися. Померла у колі родини на українській землі, якій віддала свою молодість і життя. На похорон зібралися родичі і друзі зі Львова, Дніпропетровська, Києва. Світлої пам'яті Ірену Камінську-Тимочко з почесними поховали на місцевому цвинтарі у м. Ходорові поряд з могилами її батьків. Відійшла у вічність, але її серце, її героїчний подвиг повинен стати джерелом натхнення й віри у перемогу для сучасних і майбутніх поколінь. Хилимо низько наші голови перед її маєстатом життя та перед усіма тими, хто наближував цей світлий день відновлення нашої державності і захищає її в наш час від лютої агресії путінської Росії. Ніколи з нашої пам'яті не загаснуть імена тих чесних героїв, які довели і доводять світові незборимість і прагнення нашого народу, жити ідеалами справедливості та гуманізму у своїй сиверенній державі.

Автор: Ярослав Стех
Джерело: z-gazette.com

ОГОЛОШЕННЯ ТА АНОНСИ

1. У Львові відбудеться Музично-поетичний перформанс «АНТОНІЧ УДОМА»

У Львівському театрі ім. Марії Заньковецької 1 березня відбудеться Музично-поетичний перформанс «Антонич удома». Вистава поєднає дивовижний тембр голосу Юрія Андруховича, унікальний вокал Уляни Горбачевської, несамовитий контрабас Марка Токара, експериментальний звук музичного супроводу мультиінструменталістів Ришарда Лятецького та Барта Палиги.

Повідомила прес-служба Львівської міської ради.

«Антонич удома» – це спроба відтворення поетичних світів Антонича перш за все декламаційними та музичними засобами. Діапазон звукових і мелодичних пошуків максимально широкий – від традиційного лемківського фольку до построкової психоделії. «Уляна Горбачевська, Марк Токар, Барт Палига і Ришард Лятецький – за яких іще обставин я міг би мріяти про спільні дії з настільки талановитими особистостями? Дякую Антоничу за те, що звів.

Антонич є одним із найважливіших та найзагадковіших українських поетів минулого сторіччя. Сьогодні ми називали б його культовим, але це окреслення все одно не вичерпало б його цілком особливої постаті. Життя Антонича було недовге й обірвалося у 27 років, але, можливо, саме завдяки цій обставині він був і залишається таким близьким для молоді, кимось на зразок львівського Джима Морісона 1930-х років», - зазначив Юрій Андрухович. Крім оригінальних поезій Антонича, деякі з яких виконуються в нових, підготовлених спеціально для цього проекту польських перекладах, буде й кілька уривків з роману Андруховича «Дванадцять обручів» - фрагменти містифікованої біографії поета.

Як зазначили організатори, Музично-поетичний перформанс складатиметься із трьох частин: дитинство, Лемківщина, Новиця; Львів як сюрреалістичний мегаполіс; вічність і космічний «дім за зорею».

Джерело: galinfo.com.ua

2. МАЙСТЕР-КЛАС «ЛЕМКІВСЬКА ПИСАНКА»

Майстер-клас проводитиме член Національної Спілки народних майстрів України, член всеукраїнського товариства «Лемківщина» Марія Янко.

Початок о 14:00 та о 17:00. Місце: готель "Львів" (м. Львів, пр. Чорновола, 7).

Менеджер: Катерина (097)-453-71-89, (093)-113-81-37.

У вартість майстер-класу входить: майстер-клас з розпису писанки, приладдя для розпису (писачок, набір барвників, бджолиний віск, свічка) та готові писанки.

14.03.2015, 15.03.2015

Тривалість: 2 год.

Ціна - 49 грн.

Писати писанки — то добра традиція українців упродовж віків, тож запрошуємо дітей та дорослих з легкістю поринути в глибину народних звичаїв та створити серію лемківських писанок, які є символом добра, щастя та благополуччя.

Лемкіська писанка характеризується меншою “насиченістю”, простотою і лаконічністю візерунка, вона несе в собі менше знаків, а відтак, менше змістове навантаження. І цьому теж є своє пояснення: лемки дуже прості у плані спілкування із навколишнім світом, одним штрихом вони можуть сказати дуже багато.

Вам розкажуть легенди про виникнення писанкарства, символіку орнаментів та кольорів. Допоможуть опанувати техніку написання лемківської писанки

Джерело: vidviday.com.ua

3. ПРОЕКТ «ЛОКАЛЬНІ ІСТОРІЇ»

у рамках проекту «Локальна історія» від ГО Українська Галицька Асамблея, запрошуємо Вас до співпраці з метою збереження історичної спадщини для майбутніх поколінь.

Для участі у проекті шукаємо людей, що пережили на своєму віку примусові переселення з рідної землі та їхніх дітей, що можуть розповісти про складну батьківську долю.

Усі зібрані матеріали будуть передані товариству «Лемківщина».

Куратори дослідження: Віталія Пономарьова (098 075 30 87), Марія Сало (093 138 97 45), Галина Ардан (067 183 69 89).

E-mail: v.ponomareva@localhistory.org.ua

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ У США ЗАПРОШУЄ ДО ВСТУПУ В ТОВАРИСТВО

Чи є у вас лемківський родовід і хочете дізнатися більше про ваше коріння?

- Чи ви цікавитесь в мовою, культурою і традиціями лемків?
- Чи цінуєте ви лемківське мистецтво або подобається вам лемківська музика?
- Чи вам потрібна інформація про майбутні лемківські концерти, фестивалі і забори?
- Чи ви думаєте, що історичні лемківські церкви та школи повинні бути збережені?
- Чи ви підтримуєте академічні дослідження на лемківську тематику?

тематику?

- Чи хочете ви відвідати Лемківщину або зустрічатися з лемками усього світу?
- Чи хотіли б ви відвідати Лемківський Музей у місті Стемфорд, штат Коннектикут?
- Чи хотіли б ви, щоб лемківські колядники відвідали вас під час Різдва?
- Чи хочете ви отримати журнал Лемківщина або бюлетень ЛемКартка?

Якщо ви відповіли "так" на будь-яке з цих питань, ви повинні приєднатися до ООЛ!

Долучитися можна заповнивши анкету на сайті: http://www.lemko-ool.com/join_ool_ukie.html